

LUCHTOORLOG BOVEN HOUTHEM: Vliegtuigcrash 1941 - VROENHOF Rob Odekerken

In het *“Operations Record Book”* van de Royal Air Force staat beschreven dat in de nacht van 7 op 8 juli 1941 een bombardement werd uitgevoerd op Mönchengladbach. Hoofddoel was het spoorwegstation, maar ondanks de goede weersomstandigheden werd het station door slechts één toestel van de zeven geïdentificeerd. Vier overige toestellen vielen de stadskern van Mönchengladbach aan. Eén toestel werd op de terugweg boven Nederland door een Duitse nachtjager aangevallen en stortte neer in Houthem.

Het neergestorte toestel was van het type *“Handley Page Hampden Mk I”* van het 61. Squadron met nummer AD-937, en het was om 23:00 uur opgestegen vanaf Hemswell (nabij Lincoln) met een viertallige bemanning. Nadat de missie was volbracht werden ze om 1.17 uur boven Houthem aangevallen door een Duitse nachtjager. Het toestel vloog in de lucht in brand en stortte neer nabij de Nieuweweg (thans Groeve Curfsweg) van mergelbedrijf Curfs. Drie bemanningsleden kwamen hierbij om het leven, alleen de piloot wist zich te redden met zijn parachute.

Ter nagedachtenis is vlakbij de crashlocatie een kruisje geplaatst met de namen van de omgekomen bemanning, die uiteindelijk begraven is in Jonkerbos nabij Nijmegen.

Handley Page Hampden Mk I, uitgerust voor 4 bemanningsleden

Ooggetuige Wiel Curfs weet zich het neerstorten van het toestel in Vroenhof als volgt te herinneren (letterlijk citaat uit een interview in 2017):

“Mam en ik stonden boven op het balkon te kijken hoe het vliegtuig aangeschoten werd en recht op ons huis afkwam. Mam zei “als we moeten gaan, dan gaan we maar allemaal tegelijk”. Ik herinner me nog dat je de wind door de romp hoorde blazen, en het brandende vliegtuig zich in de lucht deelde in stukken! Het staartgedeelte brak af en viel met een klap op de grond in het weiland vlak achter ons huis op de Pasweg. De rest van de romp tolde door

over de Nieuweweg heen, en viel aan de andere kant in het weiland. We zijn toen direct gaan kijken. Tja, daar lagen ze dan. Dat was een van de keren dat ik doden heb gezien. De jongen die het overleefd had zat op een vleugel en riep zwaaiend: "go back, go back!" Links en rechts ontploften de bommen die ze nog aan boord hadden en die ze niet hadden kunnen lossen. Terwijl de scherven je om de oren vlogen zat de piloot daar gewoon maar te kijken."

Wiel Curfs, 2017

Dit voorval wordt ook beschreven in het Sijtelke, jaargang 15 nr. 1, juni 2008, citaat van Wiel Curfs:

"Een inzittende lag dood op de rand van de krater die was veroorzaakt door de inslag. De andere inzittende leefde nog, maar had beide benen af. Hij gebaarde nog naar de omstanders om weg te blijven en even later viel hij achterover in het vuur. De Duitsers waren zeer geïnteresseerd in het aluminium van het neergestorte vliegtuig, en de volgende dag trokken zij met enkele paarden het staartstuk van zijn plaats maar men stopte meteen toen er plotseling bloed te zien was. Achter in het staartstuk, tussen de koperen munitievoorraad, lag de dode Engelse staartschutter over zijn boordmitrailleur heen. Een vierde inzittende zou zich met een parachute hebben weten te redden".

De bemanning van de Handley Page Hampden Mk I, toestel AD-937:

John Geden North Braithwaite	Pilot/Officer	05-10-1920	Durham, England	POW	† 16-11-2005
Glyndwr Owens	Pilot	04-06-1915	Porth, S. Wales	KIA	JWC 20 G5
Raymond Wordsworth	Wo-Ag	1914	Preston, Lancashire	KIA	JWC 20 G7
Joseph Frank Walton	Wo-Ag	1916	Ash Vale, Surrey	KIA	JWC 20 G6

Wo-ag = Wireless operator / Air gunner
JWC = Jonkerbos War Cemetery nabij Nijmegen
KIA = killed in action
POW = prisoner of war

Jonkerbos War Cemetery, grafstenen van de RAF crew Owens, Wordsworth en Walton

Eind 2017 is J.G.N. Braithwaite, bijgenaamd Jack, getraceerd in Michigan via een overlijdensadvertentie, en is er contact gemaakt met zijn familie. Zijn dochter Heather Simmons-Braithwaite heeft mij het volgende geschreven (vertaald uit het Engels door de auteur):

"In 1939 was mijn vader Jack Braithwaite net afgestudeerd van High School. Zijn familie had geen geld om hem verder te laten studeren vanwege de depressie, en zo was zijn plan om bij de luchtmacht te gaan, ook al was er geen oorlog geweest. Ik heb een karikatuur tekening van zijn unit, waar hij is afgebeeld als de baby omdat hij de jongste was. De andere piloten plaagden hem genadeloos met zijn noordelijk Engels accent, terwijl alle anderen hoog Engels spraken. Hij vloog in een vliegtuig genaamd Hampden, met 4 bemanningsleden. In de lente van 1941 (6 maanden voor Pearl Harbour) werd zijn vliegtuig afgeschoten. Toen hij met zijn parachute uit het vliegtuig sprong vloog z'n broek in brand. Hij landde en was de enige overlevende. Omdat je geacht wordt je vijand geen spullen te laten krijgen probeerde hij zijn parachute te verbranden, maar die was vuurbestendig behandeld, dus dat werkte niet. Toen lokale mensen hem vonden vroeg hij hun hem naar het verzet te brengen, maar ze zeiden hem dat hij te zwaar gewond was en dat ze de autoriteiten moesten waarschuwen. Hij sprak vaak over hoe dankbaar hij was tegenover de mensen die stopten om hem te helpen die nacht. Hij gaf alles van waarde aan de familie die hem in huis nam terwijl hij wachtte op een dokter en de autoriteiten. Hierbij inbegrepen was een gouden horloge waarvan ik zeker ben dat hij wilde dat de Nederlandse familie hem behield.

Karikatuur tekening van John Braithwaite afgebeeld als de "babe in arms", waaiend met de vlag, met handtekeningen van zijn unit

Hij werd ondervraagd, waarbij de Duitsers zijn naam niet kregen uitgesproken! Ze kwamen niet verder dan "bri-te-vita". Daarna verbleef hij een jaar in het ziekenhuis, waarschijnlijk in Aken, waar hij huidtransplantaties kreeg voor zijn brandwonden. Hij kreeg goede medische verzorging, hij moest een uur weken in een badkuip voordat het tijd was de verbanden te vervangen. Maar hij moest nog steeds plastische chirurgie ondergaan toen hij uiteindelijk thuis kwam. Hij verbleef een tijdje in een ondervragingscentrum genaamd Dulag Luft, mogelijk in Oberursel nabij Frankfurt, voordat hij werd gestuurd naar Stalag Luft III nabij Sagan, Polen. Het is beroemd vanwege een boek en film genaamd "the great escape". Ze groeven 3 tunnels, genaamd Tom, Dick en Harry. Een paar jaar voor hij stierf vertelde Jack aan zijn vrouw Dorothy dat zijn kamergenoot was aangewezen om een luchtpomp te maken uit een plunjezak, en dat Jack een idee had voor het ontwerp van de klep om het te laten werken. Na de ontsnappingspoging werd het kamp overgedragen van de Luftwaffe aan de Gestapo, en toen werd het onaangenaam. Hij sprak niet over dit deel. Toen de oorlog eindigde arriveerde Jack terug in Engeland waar hij meerdere chirurgische ingrepen onderging om hem oogleden te geven etc. Hij ging naar Cambridge, en werd een wetenschapper. Hij werkte bij Willow Run Labs, het latere The Environmental Research Institute of Michigan. Hij diende ook als adviseur bij "the National Aeronautics & Space Administration" betreffende Sky Lab".

Mijn moeder Dorothy is degene die uitvond wat met hem was gebeurd. Zijn familie had het "missing in action - believed killed" telegram ontvangen, en iedereen dacht dat ie dood was, behalve zijn moeder. Hij kon een brief geschreven hebben, maar hij zei dat zijn handen te zwaar waren verbrand

(zeker zou iemand zijn dictaat hebben genomen). Hoe dan ook, Dorothy werkte als secretaresse. Ze wilde in het leger, maar haar ouders wilden dat ze wachtte tot haar zuster oud genoeg was om haar te vergezellen, en zo moest ze een aantal jaar wachten. Een van haar collega's kreeg een brief van haar vriend zeggende wat een toeval dat het was dat een jongen uit hun buurt lag in het naastgelegen bed, inclusief zijn naam. De collega zei: "Dorothy, was jij niet aan het daten met een jongen genaamd Jack?" Dorothy rende om zijn familie te vertellen dat hij in leven was. Hij kreeg de eerste lichte brieven van thuis in oktober, en slechts één tante herinnerde zich hem een gelukkige 21e verjaardag te wensen."

Zijn andere dochter Ann Kolodzey schreef het volgende: (vertaald uit het Engels door de auteur):

"Alles wat ik me herinner is dat Pap naar een boerderij ging en vroeg om terug te worden gesmokkeld naar Engeland. De familie vertelde hem dat hij niet in staat was om te reizen, en dat ze een dokter en de Duitse autoriteiten gewaarschuwd hadden. Ze hadden gelijk over de wonden (handen verbrand, gezicht verbrand, oogleden verdwenen en een ernstige wond in zijn dij) omdat hij vele maanden verbleef in een ziekenhuis in Aken voordat hij naar Dulag Luft ging"

Inmiddels is uit onderzoek gebleken dat Jack Braithwaite nog net uit het vliegtuig is kunnen springen toen het in brand geschoten was, en dat hij met een parachute geland is vlakbij het klooster in Vroenhof.

Zijkant van Huize Gürtsenich waar in het rechter gedeelte Jef Knols woonde

Jef Knols, zoon van Sjang Knols, woonde destijds op het adres "Vroenhof 419", in het zuidelijke deel van Huize Gürtsenich. Hij beschrijft het voorval in zijn boek *"Gang naar het Verleden"* uit 2009:

"Zo werd ook een Engels vliegtuig neergehaald dat als een immense vuurzee loeiend op ons af kwam. Je bent op dat moment ervan overtuigd dat het op je neer komt. Op geringe hoogte vloog het echter verder en kwam nabij het klooster Vroenhof neer. Na een kwartier ongeveer werd er op onze deur geklopt. Ik deed open en zag een zwarte Engelse militair voor mij. Hij kwam binnen en toen zag ik dat zijn haar tot een zwarte koek verbrand was evenals zijn handen. Na onderzoek door dokter Kettler kwam deze tot de conclusie dat de man in een ziekenhuis opgenomen moest worden."

Dr. Kettler uit Valkenburg adviseerde Braithwaite naar het Calvarieberg ziekenhuis te Maastricht te gaan vanwege zijn brandwonden aan de handen en het gezicht. Hij is daar een dag geweest en van daaruit door de Duitsers als krijgsgevangene naar Duitsland gebracht. Tijdens zijn gevangenschap heeft hij uiteindelijk via het Nederlandse Rode Kruis vernomen dat de andere bemanningsleden het niet hadden overleefd. In deze periode schreef hij onderstaande brief:

From: P/O J. Braithwaite,
DULAG LUFT. 27th December, 1941.

Dear Lady Amphthill,

In reply to your letter of the 30th Oct. 1941 regarding the remaining members of my crew, I am afraid I can give you little definite information. We were attacked several times by enemy aircraft. During the last attack there were several explosions in the rear of the aircraft, which immediately became a mass of flames. I had no option but to bail out as quickly as possible.

Sergeant Wordsworth and Sgt. Walton were almost certainly, and Sgt. Owens possibly, killed by the machine-gun bullets or cannon shells. As the aircraft was burning and blew up on hitting the ground other information is unobtainable.

I should be very pleased if you could give my sincere regrets to the relatives of my three friends.

Yours sincerely,
(Sgd) J. BRAITHWAITE P/O

Brief van John (Jack) Braithwaite aan de nabestaanden van zijn crew, getypt in gevangenschap, want schrijven ging nog niet

Na zijn vrijlating uit Stalag Luft III in februari 1945 keerde Jack Braithwaite terug naar Engeland, waarbij hij werd verhoord door de RAF. Hij trouwde met Dorothy Gargate op 11 augustus 1947, en emigreerde in 1958 naar de USA. Jack Braithwaite overleed op 16 November 2005 in de Henry Ford Village Chapel in

Dearborn, Michigan op 85-jarige leeftijd. Hij had drie kinderen: Ann Kolodzey, David Gibson Braithwaite en Heather Jane Edith Simmons-Braithwaite. Hij had twee tweelingbroers, genaamd Derek (†) and Bernard Braithwaite uit Surrey, Engeland.

P/O Braithwaite in 1939

Dorothy en Jack op latere leeftijd

Over de overige Engelse bemanningsleden zijn nog de volgende wetenswaardigheden te melden:

De levensloop van Glyn Owens is uitvoerig beschreven in het *boek "Duel in de Wolken"* van Ron Pütz.

Zijn broer Rhys Owens heeft in 2017 laten weten zeer dankbaar te zijn voor het gedenkkruisje vlakbij de crashsite, dat Frans Bergsteijn samen met Stichting Rotswoning heeft gemaakt ter nagedachtenis van de drie omgekomen bemanningsleden.

Gedenkkruisje aan de Nieuweweg (nu: Groeve Curfsweg)

Glynn Owens in de geschutskoepel van de Hampden, met links Pilot/Officer Braithwaite. Op de voorgrond Sergeant Les Boot, die vloog op de Hampden AD826 in dezelfde nacht toen AD937 verloren ging. In zijn logboek is te lezen *"Take of at 22.45. Hot trip. Down to 1200 ft. Forced to gun search lights. Braithwaites crew, Blondie Wordsworth, Joe Walton, Glyn Owens missing."*

Glyn Owens

Joe Walton

Raymond Wordsworth

Rhys en Teifi † Owens bezochten de exacte locatie waar hun broer Glyn verongelukte op 29 april 1991. Op de achtergrond is camping het Geuldal nog net enigszins zichtbaar.

Met betrekking tot de andere inzittenden, Wordsworth en Walton, zijn helaas zeer weinig persoonlijke gegevens teruggevonden.

Duitse nachtjager

Over de Duitse nachtjager die toestel AD-937 heeft neergehaald is ook een en ander te vertellen.

Doordat de hevigheid van de bombardementen op Nazi Duitsland toenam had de Luftwaffe zogenaamde "*Nachtjagd Geschwader*" georganiseerd, om de vijandelijke toestellen 's nachts neer te halen. Deze opereerden vanuit verschillende vliegvelden, waaronder het "*Fliegerhorst*" in Venlo. Messerschmitt-110 toestellen werden hiervoor omgebouwd en na 1942 voorzien van grote radio-antennes om vijandelijke toestellen zelfstandig te kunnen traceren. In 1941 waren ze echter nog afhankelijk van meldingen van grondstations en visueel contact. De bemanning bestond uit 2 man: de piloot en de navigator.

De Duitse nachtjagers waren een ware plaag voor de bommenwerpers. Er waren inmiddels "*Nachtjagd Experte*" bij de Luftwaffe, waaronder ook piloot Reinhold Knacke en zijn navigator Kurt Bundrock. In de nacht van 7-8 juli 1941 viel naast toestel AD-937 ook een ander toestel ten prooi aan deze nachtjager om 1:25 uur. Bij het neerhalen van AD-937 had het toestel van Knacke/Bundrock motorpech opgelopen waardoor ze nog slechts op 1 motor verder konden vliegen, en derhalve besloten terug te vliegen naar Venlo. Juist op dat moment

zagen ze een Vickers Wellington Mk1c nr. R-1040 uit RAF Honington die terugkwam van een missie naar Keulen, gevangen in zoeklichten ten noorden van Maastricht. Knacke besloot alsnog de aanval in te zetten en na in brand te zijn geschoten stortte dit toestel neer in de Wilhelminasingel in Maastricht, waarbij de 6-koppige bemanning het niet overleefde.

Een Messerschmitt Bf 110 Nachtjäger bij Fliegerhorst Venlo

Kurt Bundrock

Reinhold Knacke

Grafsteen Knacke te IJsselstein

Het duo Knacke-Bundrock was uiteindelijk goed voor het neerhalen van 44 toestellen (waarvan 3 Hampdens), alvorens Knacke in 1943 zelf neerstortte en omkwam in Ede. (*1 januari 1919 – † 4 februari 1943). Bundrock wist zich bij het voorval te Ede te redden met een parachute. Hij werd na diens dood radio-operator van Werner Streib, en overleed in februari 1998 in Liev, Oekraïne (*6 februari 1917 – † 6 februari 1998).

Kurt Bundrock heeft na de oorlog zijn ervaringen beschreven in een manuscript *“Am nachtlischen Himmel”*, dat meermaals is gepubliceerd in het blad *“Der Landser”*. Hij vertelt dat het neerhalen van een bommenwerper geen makkelijke aangelegenheid was, en dat de tactiek verschilde per toesteltype, waarbij meerdere aanvallen nodig waren. Vaak genoeg werden ze zelf beschoten door de boordschutters, en soms moesten ze hun eigen toestel verlaten. Desalniettemin waren ze meestal succesvol.

Crash locatie van toestel AD-937 en landingsplaats van Jack Braithwaite in de nacht van 7/8 juli 1941

Bronnen

Wiel Curfs
Frans Bergsteijn
Ron Pütz
Ciel de Gloire
Heather Simmons

interview d.d. 11-11-2017
interview d.d. 19-10-2017
“Duel in de wolken”, 1994, pagina 49
Abschussliste
e-mails

Ann Kolodzey	e-mails
Rhys Owens	e-mails/brieven
Jef Knols	<i>"Gang naar het Verleden", 2009</i>
Theo Boiten	<i>"Nachtjagd Combat Archive Series"</i>
Kurt Bundrock	<i>"Am nachtlichen Himmel",</i>
National Archives AIR 81_7451_1/130 en AIR 27_577_13/14, Operation Record Books	
NIMH	inventaris 0799-25, foto van Rhys en Teifi Owens
Heemkundevereniging	
Houthem-St. Gerlach	Sjtelgelke, jaargang 15 nr. 1, juni 2008

Rhys Owens in 2017 in het Montrose Air Station Heritage Centre naast een Miles Hawk Major, het basis trainingstoestel voor de RAF's Miles Magister waar Glyn in vloog

Rhys Owens in december 2017

Maart 1941, No. 61 Sqdn; derde van rechts in de middelste rij is Sgt. Glyn Owens; vierde van links in de voorste rij is John Braithwaite.